

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Tampereen kaupunki
Sosiaali- ja terveystieteiden palvelualue
kirjaamo@tampere.fi

VALVONTAPÄÄTÖS

ASIA Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon on saapunut heinäkuusta 2021 alkaen useita epäkohtailmoituksia koskien Tampereen kaupungin toimintayksikkö Särkännokkia Orivedellä. Epäkohtailmoituksia on saapunut aluehallintovirastoon heinäkuu-joulukuu 2021 aikana yhteensä 20 kappaletta. Kaikissa epäkohtailmoituksissa esitetään vakavaa huolta yksikön hoito- ja hoivatyön henkilöstömäärän riittävydestä asiakkaiden palvelujen tarpeisiin nähden, puutteita lääkehoidon toteuttamisessa ja lähtösimiehen vaihtuminen vuoden välein. Ilmoituksissa mainittiin lisäksi, että asiat eivät ole muuttuneet aluehallintoviraston ohjauksesta huolimatta.

Aluehallintovirastoon on lisäksi 5.7.2021 toimitettu Tampereen kaupungin tarkastuspöytäkirja 21.6.2021 toteutuneelta tarkastukselta, jossa oli havaittu puutteita lääkehoidon toteuttamisessa, henkilöstömäärässä sekä sairaanhoitajaresurssissa.

Oriveden kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Tampereen kaupunki Tampere-Orivesi yhteistoiminta-alueella.

Aluehallintovirasto otti Tampereen kaupungin Särkännokkia koskevat epäkohtailmoituksissa mainitut asiat käsiteltäviksi valvonta-asiana.

Selvitykset

Aluehallintovirasto kutsui koolle valvontakokouksen 13.7.2021 Särkännokkien tilanteesta. Kokouksessa läsnä olivat Tampereen kaupungilta palvelupäällikkö Anne Paavilainen, palvelujohtaja Mari Patronen, apulaispormestari Johanna Loukaskorpi, sosiaali- ja terveystieteiden johtajan sijainen palvelujohtaja Eeva Torppa-Saarinen, Oriveden kaupungilta kaupunginjohtaja Juha Kuusisto, hyvinvointijohtajan sijaisena talous- ja hallintojohtaja Marjatta Lilja ja aluehallintovirastosta ylitarkastajat Anita Paavola ja Emmi

LÄNSI- JA SISÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 5, 13035 AVI | Käyntiosoite: Wolffintie 35, Vaasa

puh. 0295 018 450
kirjaamo.lansi@avi.fi
www.avi.fi

Jyväskylän toimipaikka
Hannikaisenkatu 47

Tampereen toimipaikka
Yliopistonkatu 38

Häyrynen. Kokouksessa keskusteltiin yksikön vastuuhenkilötilanteesta, lääkeshoidon toteuttamisesta, hoitajamäärästä, asiakasturvallisuudesta ja asiakkaiden perushoidon turvaamisesta. Kokouksesta on laadittu erillinen muistio.

Ilmoitusten johdosta aluehallintovirasto teki Särkänkotiin Orivedelle ennalta ilmoittamattoman tarkastuskäynnin 14.7.2021. Aluehallintovirasto havaitsi ennalta ilmoittamattomalla tarkastuskäynnillään 14.7.2021 yksikössä vakavia puutteita toiminnan järjestämisessä. Puutteet liittyivät muun muassa henkilöstön määrään ja rakenteeseen, lääkeluvallisten työntekijöiden puutumiseen työvuoroista, toimintayksikön johtamiseen ja esimiestyöhön, lääkeshoidon käytäntöihin ja lääkkeiden säilyttämiseen sekä omavalvonnan toteutumiseen. Tarkastuskäynnistä on laadittu erillinen tarkastuspöytäkirja.

Aluehallintovirasto pyysi Tampereen kaupungilta yhteistoiminta-alueen palveluntuottajana selvitystä asioista ja kuuli asianosaista mahdollisen määräyksen, uhkasakolla tehostetun määräyksen, hallinnollisen ohjauksen ja huomautuksen antamisen osalta 16.7.2021 ja 3.8.2021 päivätyillä asiakirjoilla.

Aluehallintovirastoon on saapunut 28.7.2021 Tampereen kaupungin antama selvitys, jossa liitteinä oli Särkänkodin ryhmäkotien Kedon ja Koivikon välittömän asiakastyön mitoitusarviot perustuen asiakkaiden palveluntarpeeseen.

Aluehallintovirastoon on saapunut 20.8.2021 Tampereen kaupungin antama lisäselvitys, jonka liitteinä olivat henkilöstöluettelot, toteutunut henkilöstömitoitus ajalta 26.4. – 1.8.2021, työvuorolistat ajalta 12.7. – 1.8.2021 ja omavalvontasuunnitelma.

Aluehallintovirasto antoi 6.9.2021 päivätyn päätöksen, jossa se määräsi sosiaalihuoltolain 56 § 1 momentin nojalla Tampereen kaupungin turvaamaan asiakasturvallisuuden ja palvelujen laadun Oriveden Särkänkodissa siten, että Särkänkodissa toteutuu asiakkaiden palveluntarpeen mukainen välittömän asiakastyön mitoitus vähintään 0,64 hoitajaa asiakasta kohden. Asia oli saatettava viipymättä kuntoon, kuitenkin viimeistään 20.9.2021. Aluehallintovirasto totesi päätöksessään, että Tampereen kaupunki ratkaisee itse, miten se asian järjestää, joko asiakassiirroilla toisiin yksiköihin, joissa asiakkaat saavat palveluntarpeensa mukaisen hoidon ja hoivan ja asiakasturvallisuus toteutuu tai sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön lisäämisellä Särkänkotiin.

Edellä mainitulla päätöksellä aluehallintovirasto määräsi Tampereen kaupungin ilmoittamaan aluehallintovirastoon takautuvasti ajalta 2.8. – 5.9.2021 heti ja ajalla 6.9. – 31.12.2021 joka toinen viikko maanantaisin klo 16 mennessä Oriveden Särkänkodin viikoittain toteutuneen mitoituksen

ryhmäkodeittain ja antamaan selvityksen tehdyistä toimenpiteistä aluehallintovirastoon 30.9.2021 mennessä. Aluehallintovirasto määräsi sosiaali- huoltolain 56 § 1 momentin nojalla Tampereen kaupungin järjestämään Oriveden Särkänkodin johtamisen siten, että johtajalla on vastuullaan vain Särkänkodin johtaminen. Asia oli saatettava viipymättä kuntoon, kuitenkin viimeistään 1.10.2021.

Samalla päätöksellä aluehallintovirasto antoi huomautuksen Tampereen kaupungille vastaisen toiminnan varalle toimintayksikkö Särkänkodin asiakasturvallisuuden ja palvelujen laadun vaarantamisesta sekä lain vastaisesta toiminnasta ajalla tammikuu-heinäkuu 2021. Lisäksi aluehallintovirasto antoi Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystalouksien vastaaville viranhaltijoille huomautuksen vastaisen toiminnan varalle toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä Särkänkodissa siten, että asiakkaiden hyvä hoito ja hyvä kohtelu on turvattava kaikissa olosuhteissa kaikkina aikoina.

Samalla päätöksellä aluehallintovirasto antoi Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystalouksien vastaaville viranhaltijoille huomautuksen vastaisen toiminnan varalle Suomen perustuslaissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämättä jättämisestä. Huomautus koski asiakkaiden perusoikeuksien rajoittamista siten, että lääkärin päätöksellä tehdyn rajoitustoimenpiteen tarpeellisuutta, vaikutuksia ja kestoja ei ollut riittävässä määrin arvioitu. Lisäksi aluehallintovirasto kiinnitti Särkänkodin toiminnasta vastaavien huomiota sosiaalihuollon omavalvonnan toteuttamiseen, asiakastietojen asianmukaiseen kirjaamiseen sekä lääkehoidon asianmukaiseen järjestämiseen.

Aluehallintovirastoon on saapunut 30.9.2021 Tampereen kaupungin antama selvitys.

Aluehallintovirastoon saapui edelleen marraskuussa 2021 epäkohtailmoituksia aluehallintovirastoon ilmoitettujen välittömän asiakastyön mitoitus- ja paikkansapitävyydestä ja siitä, että hoito- ja hoivatyön henkilöstömäärä ei ole riittävä asiakkaiden palvelujen tarpeisiin nähden. Näiden epäkohtailmoitusten johdosta aluehallintovirasto teki ennalta ilmoittamattoman tarkastuskäynnin Särkänkotiin Orivedelle 18.11.2021. Tarkastuskäynnillä käytiin läpi välittömän työn mitoitus- ja ryhmäkodeittain, yöhoidon tilannetta, haastateltiin paikalla ollutta henkilöstöä ja tarkistettiin lääkelupakansioita henkilöstön lääkelupien tilanne. Tarkastuskäynnistä on laadittu erillinen tarkastuspöytäkirja.

ALUEHALLINTOVIKASTON RATKAISU JA PERUSTELUT

Ratkaisu Aluehallintovirasto toteaa, että Tampereen kaupunki on toiminut käytettävissä olevien selvitysten perusteella kyseisessä asiassa asianmukaisesti ja aluehallintoviraston antaman määräyksen mukaisesti ja saanut korjattua Särkänkodin välittömän asiakastyön mitoituksen asiakkaiden palveluntarvetta vastaavalle tasolle.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että ryhmäkotia ei voi jättää yöaikaan ilman valvontaa ja ryhmäkodeissa yöaikaan tarvittavat auttamiskäynnit tulee organisoida jollain muulla tapaa kuin ryhmäkotien välisillä käynneillä. Aluehallintovirasto toteaa, että ryhmäkotien yöhoitajien tulee olla lisäksi lääkeluvallisia, jotta asiakasturvallisuus pystytään turvaamaan myös siltä osin.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että henkilöstön lääkeluvat ja lääkelupakansio tulee päivittää viipymättä ajan tasalle ja se tulee olla koko henkilöstön saatavilla esimerkiksi lääkehoitohuoneessa, josta voi tarvittaessa tarkistaa vuorossa olevien hoitajien lääkeluvat.

Asia ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Perustelut

Suomen perustuslain (731/1999) 19 §:n mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään huolenpitoon. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012; jäljempänä vanhuspalvelulaki) 13 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä.

Vanhuspalvelulain 14 §:n 2 momentin mukaan pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveyspalvelut on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Iäkkäille avio- ja avopuolisoille on järjestettävä mahdollisuus asua yhdessä.

Vanhuspalvelulain 23 §:n mukaan toimintayksikön johtajan on huolehdittava, että toimintayksikössä järjestetään omavalvonta palvelujen laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi. Omavalvontaa varten on laadittava omavalvontasuunnitelma, joka on pidettävä julkisesti nähtävänä. Suunnitelman toteutumisesta on seurattava ja palveluja kehitettävä toimintayksikön palveluja saavilta iäkkäiltä henkilöiltä, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä toimintayksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 4 §:n 1 momentin mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata eikä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Saman lain 4 §:n 2 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltänsä ja kulttuuritaustansa.

Henkilöstön määrä ja rakenne sekä välittömän asiakastyön mitoitus

Vanhuspalvelulain 20 § 1 momentin mukaan toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut. Edellä mainitun pykälän 4 momentin mukaan, jos toimintayksikön tiloissa hoidettavana olevan iäkkään henkilön toimintakyky on alentunut siten, että hän tarvitsee huolenpitoa päivästä ja vuorokauden ajasta riippumatta, toimintayksikössä on oltava riittävästi henkilöstöä kaikkina päivinä ja kaikkina vuorokauden aikoina.

Epäkohtailmoituksissa esitettiin vakavaa huolta yksikön hoito- ja hoivatyön henkilöstömäärän riittävyydestä asiakkaiden palvelujen tarpeisiin nähden. Särkänkodissa ei ollut vuoden 2021 viikkojen 17–30 aikana päästy asiakkaiden palvelutarpeen mukaiseen mitoitukseen kuin neljä kertaa. Aluehallintovirasto antoi Tampereen kaupungille 6.9.2021 päivätyn päätöksen, jossa määrättiin sosiaalihoitolain 56 § 1 momentin nojalla turvaamaan asiakasturvallisuus ja palvelujen laatu Oriveden Särkänkodissa siten, että Särkänkodissa toteutuu asiakkaiden palvelutarpeen mukainen välittömän asiakastyön mitoitus 0,64 hoitajaa asiakasta kohden. Asia oli saatettava viipymättä kuntoon, kuitenkin viimeistään 20.9.2021.

Aluehallintovirastoon saapuneiden mitoitus tietojen mukaan Särkänkodin molempien ryhmäkotien osalta asiakkaiden palvelutarpeen mukainen mitoitus on toteutunut 20.9.2021 alkaen, lukuun ottamatta ryhmäkoti Kedossa viikolla 50. Välittömän asiakastyön mitoitus on ollut ryhmäkoti Koivikossa ajalla 20.9. – 2.1.2022 välillä 0,63–0,75 (keskiarvo 0,7) ja ryhmäkoti Kedossa 0,64–0,78 (keskiarvo 0,7). Ryhmäkoti Kedon välittömän työn

mitoitus on saadun selvityksen mukaan ollut väliaikaisesti viikolla 50 alennunut henkilöstön äkillisten poissaolojen ja haasteellisen sijaistilanteen vuoksi ollen tuolloin 0,54.

Tampereen kaupungin antaman selvityksen mukaan rahoitusta on anottu viiteen lähihoitajan ja yhden kotipalvelutyöntekijän toimeen ja Särkänkodin kaikki sairaanhoitajan toimet (4 kpl) on täytetty. Selvityksen mukaan uusien toimien määrällä Särkänkodissa olisi mahdollista saavuttaa hoitajamitoitus 0,76, joka turvaisi toiminnot ja mitoituksen vielä akuuteissa poissaoloissakin. Lisätoimilla pystyttäisiin lisäksi ottamaan nyt tyhjille asukaspaikoille sairaaloissa ja kotona jonottavia asiakkaita yksikön asiakaspaikkaluvun mukaisesti. Mikäli lisärahoitusta ei vuonna 2021 saada, Särkänkodissa pystytään säilyttämään mitoitus vaaditulla tasolla ainoastaan pitämällä muutamia asiakaspaikkoja tyhjillään.

Aluehallintovirasto toteaa, että Tampereen kaupunki on toiminut käytettävissä olevien selvitysten perusteella kyseisessä asiassa asianmukaisesti ja määräyksen mukaisesti ja saanut korjattua Särkänkodin välittömän asiakastyön mitoituksen asiakkaiden palveluntarvetta vastaavalle tasolle.

Yöhoito

Aluehallintoviraston 18.11.2021 suorittamalla tarkastuskäynnillä kävi ilmi, että ryhmäkotien kerrosten välillä suoritetaan auttamiskäyntejä ja tällöin toinen ryhmäkoti jää ilman valvontaa. Asiasta oli eri käsitys henkilöstöllä ja palveluesimiehellä. Henkilöstön haastatteluiden mukaan auttamiskäyntejä saattaa olla yövuoron aikana kaksi kertaa ja niiden kesto on yhteensä jopa kaksi tuntia vuoron aikana. Palveluesimiehen mukaan ryhmäkodissa käväistään eikä käynti kestä kovin kauaa.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että ryhmäkotia ei voi jättää yöaikaan ilman valvontaa ja ryhmäkodeissa yöaikaan tarvittavat auttamiskäynnit tulee organisoida jollain muulla tapaa kuin ryhmäkotien välisillä käynneillä. Aluehallintovirasto toteaa, että yöhoitajien tulee olla lisäksi lääkeluvallisia, jotta asiakasturvallisuus pystytään turvaamaan myös siltä osin.

Omavalvonta ja palvelujen laatu

Sosiaalihuoltolain 30 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan eikä hänen ihmisarvoaan loukata. Sosiaalihuoltoa koskevia päätöksiä ja ratkaisuja tehtäessä ja sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan etu siten kuin 4 ja 5 §:ssä säädetään. Sosiaalihuoltoa on lähtökohtaisesti toteutettava siten, että avio- ja avopuolisoilla sekä muilla perheenjäsenillä on mahdollisuus asua yhdessä. Asiakkaiden käytössä olevien sosiaalipalvelujen toimitilojen on tuettava asiakkaiden sosiaalista vuorovaikutusta. Toimitilojen suunnittelussa ja

käytössä on huomioitava asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja edellytykset, esteettömyys ja yksityisyyden suoja.

Sosiaalihuoltolain 47 § 1 momentin mukaan sosiaalihuollon toimintayksikön tai muun toimintakokonaisuudesta vastaavan tahon on laadittava omavalvontasuunnitelma sosiaalihuollon laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi. Suunnitelma on pidettävä julkisesti nähtävänä, sen toteutumista on seurattava säännöllisesti ja toimintaa on kehitettävä asiakailta sekä toimintayksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävän palautteen perusteella.

Tarkastuskäynnillä saatujen tietojen perusteella ylitarkastajille jäi vakava huoli yksikön asiakkaiden perushoidon ja -hoivan toteuttamisesta.

Tampereen kaupungin antaman selvityksen mukaan omavalvontasuunnitelma päivitetään jälleen syyskuun loppuun mennessä yhdessä henkilökunnan kanssa. Päivityksen yhteydessä varmistetaan, että henkilöstö ymmärtää omavalvontasuunnitelman tarkoituksen, käytettävyyden ja hyödyllisyyden. Selvityksen mukaan omavalvontasuunnitelman hyödyntämistä perusarjessa ja uusien työntekijöiden perehdyttämisessä on konkretisoitu yhteisesti keskustellen.

Aluehallintovirasto toteaa, että mitoituksen korjaantuminen asiakkaiden palvelutarpeen mukaiselle tasolle parantaa asiakkaiden hyvän hoidon ja kohtelun toteutumista. Aluehallintovirasto toteaa, että Tampereen kaupunki on toiminut käytettävissä olevien selvitysten perusteella kyseisessä asiassa asianmukaisesti eikä asia anna aiheutta aluehallintovirastolle enempään toimenpiteisiin.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjat ja kirjaaminen

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain (254/2015) 4 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö sekä avustava henkilöstö, joka osallistuu asiakastyöhön, ovat velvollisia kirjaamaan sosiaalihuollon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan kannalta tarpeelliset ja riittävät tiedot määrämuotoisina asiakirjoina ja tallentamaan ne 5 §:n mukaisesti. Saman pykälän 2 momentin mukaan velvollisuus kirjata asiakastiedot alkaa, kun palveluntarjoaja on saanut tiedon henkilön palveluntarpeesta tai ryhtynyt toteuttamaan sosiaalipalvelua. Tieto asiakkuuden päättymisestä on kirjattava asiakasasiakirjaan. Saman pykälän 3 momentin mukaan kirjaukset on tehtävä viipymättä sen jälkeen, kun asiakkaan asiaa on käsitelty. Saman pykälän 4 momentin mukaan palveluntoeuttajan on huolehdittava, että 7 sekä 9–20 §:ssä tarkoitetut asiakastiedot kirjataan.

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annetun lain 7 §:n mukaan, kun sosiaalipalvelua toteuttaa sosiaalihuollon toimintayksikössä sosiaali- ja

terveydenhuollon henkilöstö yhdessä, asiakkaasta laaditaan yhteinen toteuttamiskertomus. Lisäksi asiakkaalle voidaan laatia yhteinen asiakassuunnitelma ja muita tarpeellisia yhteisiä asiakasasiakirjoja. Tässä momentissa tarkoitetut yhteiset asiakasasiakirjat talletetaan sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Henkilöllä, joka osallistuu edellä 1 momentissa tarkoitetun yhteisen palvelun toteuttamiseen, on oltava pääsy tehtävissään tarvitsemiinsa yhteisiin asiakasasiakirjoihin. Yhteisestä asiakassuunnitelmasta voidaan tallettaa tarvittaessa kopio potilasrekisteriin. Lisäksi terveydenhuollon ammattihenkilön terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat potilastiedot merkitään potilasasiakirjoihin ja talletetaan potilasrekisteriin siten kuin erikseen säädetään.

Aluehallintoviraston heinäkuussa suorittamalla tarkastuskäynnillä kävi ilmi, että kaikilla sijaisilla ei ollut käytössään Tampereen kaupungin verkon salasanaa, eivätkä kaikki sijaiset päässeet itsenäisesti asiakastietojärjestelmään.

Tampereen kaupungin antaman selvityksen mukaan esihenkilö on tarkistanut kaikkien työntekijöiden käyttäjätunnusten ajantasaisuuden ja henkilöstöä on ohjeistettu käyttäjätunnuksiin liittyen, miten toimia virka-ajan ulkopuolella. Selvityksen mukaan palvelu- ja hoitosuunnitelmien päivittämistä sekä päivittäiskirjaamisista on käyty aktiivista keskustelua. Asiakkaan hoidon ja hoivan jatkuvuuden turvaamiseksi ja todennettavuudeksi, on päivittäisen kirjaamisen oltava ajantasaista ja kuvaavaa.

Aluehallintovirasto toteaa, että Tampereen kaupunki on toiminut käytettävissä olevien selvitysten perusteella kyseisessä asiassa asianmukaisesti eikä asia anna aiheutta aluehallintovirastolle enempään toimenpiteisiin.

Toimintayksikön johtaminen

Vanhuspalvelulain 21 § mukaan toimintayksikössä on oltava johtaja, joka vastaa siitä, että asiakastyössä noudatetaan 13, 14 ja 19 §:ssä säädettyjä periaatteita sekä että palvelut täyttävät muutkin niille asetetut vaatimukset. Toimintaa on johdettava siten, että se tukee laadukasta asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveysten palvelujen kokonaisuutta, kuntouttavan työotteiden edistämistä, eri viranomaisien ja ammattiryhmien yhteistyötä sekä toimintatapojen kehittämistä.

Aluehallintoviraston saamien tietojen mukaan Särkänkodin johtajalla oli vastuullaan myös toinen yksikkö Orivedellä. Aluehallintovirasto määräsi sosiaalihoitolain 56 § 1 momentin nojalla Tampereen kaupungin järjestämään Oriveden Särkänkodin johtamisen siten, että johtajalla on vastuullaan vain Särkänkodin johtaminen. Asia oli saatettava viipymättä kuntoon, kuitenkin viimeistään 1.10.2021.

Tampereen kaupungin antaman selvityksen mukaan uusi esihenkilö aloitti Särkänkodissa 16.8.2021 ja uusi vastaava sairaanhoitaja 30.8.2021. Tämän lisäksi Särkänkotiin on palkattu uutena henkilönä poissaolojen järjestelijä, joka vapauttaa esihenkilön työpanosta henkilöstön johtamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Esihenkilön johtamisvastuussa on ollut ainoastaan Särkänkoti 15.9.2021 lähtien.

Aluehallintovirasto toteaa, että Tampereen kaupunki on toiminut käytettävissä olevien selvitysten perusteella kyseisessä asiassa asianmukaisesti ja annetun määräyksen mukaisesti eikä asia anna aiheutta aluehallintovirastolle enempää toimenpiteisiin.

Sosiaalihuollossa toteutettu lääkehoito

Lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa, jota toteutetaan pääsääntöisesti lääkehoidon koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimesta ja vastuulla. Terveydenhuollon ammattihenkilön tulee noudattaa ammattitoiminnassaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia (559/1994) ja – asetusta (564/1994). Lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa, vaikka se tapahtuisi sosiaalihuollon toimintayksikössä.

Aluehallintoviraston ennalta ilmoittamattomalla tarkastuskäynnillä heinäkuussa tuli esiin, että työvuorolistojen mukaan yksikössä ei ollut tarpeeksi lainmukaisen toiminnan edellyttävää lääkeluvallista henkilökuntaa työvuoroissa eikä yksiköstä löytynyt lääkelupakansiota, josta olisi voinut tarkistaa lääkeluvalliseksi ilmoitettujen henkilöiden lääkelupia. Lisäksi useammalta taholta saatujen tietojen perusteella yksikössä osallistui lääkehoidon toteuttamiseen henkilöitä, joilla ei ollut lääkehoidon koulutusta.

Tarkastuskäynnillä Kedon lääkehuoneessa lääkekaappien ja myös huume-
lääkekaapin avaimet olivat saatavilla lukitsemattomassa vetolaatikossa. Tarkastuskäynnillä ohjattiin Kedon osalta samaan käytäntöön, eli lukittujen lääkekaappien avaimet ovat vuorossa lääkehoidosta vastaavan hoitajan taskussa.

Tampereen kaupungin antaman selvityksen mukaan hoitajat, joilla lääkehoitoluvat eivät ole olleet ajan tasalla, on velvoitettu suorittamaan lääkehoidon verkko-opinnot ja suorittamaan tarvittavat tentit ja näytöt mahdollisimman pian. Tällä hetkellä ainoastaan kolmella hoiva- ja hoitotyön tekijällä on suoritukset vielä kesken ja ainoastaan lääkehoitoluvalliset osallistuvat lääkehoidon toteuttamiseen. Lääkehoitosuunnitelma päivitetään lokakuun loppuun mennessä. Selvityksen mukaan uusi esihenkilö on organisoinut avainten hallinnan kuntoon. Lääkekaappien avaimet ovat lääkevastuussa olevan hoitajan hallussa.

Aluehallintoviraston marraskuussa suorittamalla tarkastuksella Tampereen kaupungin valvontakoordinaattori tarkisti yksikön lääkelupakansion.

Lääkeluvista osa oli vanhentunut ja kansiossa oli useita lääkelupia henkilöille, joita ei ollut henkilöstöluettelossa. Useassa luvassa pistosnäyttöjä oli annettu vain kaksi, ei vaadittavaa kolmea näyttöä. Kansio sisälsi yksittäisiä kopioituja sivuja lääkeluvasta. Sivut olivat irrallaan toisistaan ja vain yhdellä sivulla oli kirjattuna henkilötiedot. Palvelupäällikön koneella olevalla listalla oli merkittynä hoitajia, joilla lääkelupa oli suoritettu, mutta kansiossa ei ollut kyseisten hoitajien lääkelupia. Lääkelupa kansion päivitys ja lupien kopiointi oli yksikössä meneillään.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että henkilöstön lääkeluvat ja lääkelupakansio tulee päivittää viipymättä ajan tasalle ja se tulee olla koko henkilöstön saatavilla esimerkiksi lääkehoituhuoneessa, josta voi tarvittaessa tarkistaa vuorossa olevien hoitajien lääkeluvat.

Asiakkaiden itsemääräämisoikeus ja osallisuus

Suomen perustuslain (731/1999) 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Saman pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 8 §:n mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Asiakkaan kuulemisesta ennen häntä koskevan päätöksen tekemistä säädetään hallintolaissa. Asiakkaan tahdosta riippumattomista toimenpiteistä sekä asiakkaan hoitoon tai huoltoon liittyvistä pakotteista ja rajoituksista sekä niitä koskevasta päätöksentekomenettelystä sosiaalihuollossa on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoonsa liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa taikka omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.

Aluehallintoviraston ennalta ilmoittamattomalla valvontakäynnillä heinäkuussa tuli esiin, että neljän asiakkaan kohdalla hygieniahaalaria käytetään ympärivuorokautisesti, ja yhden asiakkaan kohdalla hygieniahaalarin

ympäri vuorokautinen käyttö oli jatkunut jo lähes kahden vuoden ajan. Lisäksi yksikössä käytettävistä rajoitustoimenpiteistä kävi ilmi, että luvat käyttää sängyn laitoja asiakkaan tahdosta riippumatta on tehty toistaiseksi voimassa olevina.

Saatujen selvitysten mukaan Särkänkodissa ei ole enää hygienihaalareita kenelläkään asiakkaalla käytössä. Joillakin asiakkailla on määräaikaista terveyttä ja toiminnallisuutta turvaavia rajoittavia toimintakäytänteitä. Selvityksen mukaan tällaisia ovat laidan tai laitojen ylösnosto nukkuessa, mikäli on suuri vaara pudota ja loukata itsensä. Lisäksi Särkänkodissa on käytössä haara- ja turvavöitä henkilöillä, jotka muun muassa liikkuvassa pyörätuolissa istuessaan tarvitsevat niitä. Näistä kaikista on erikseen neuvoteltu ja sovittu asiakkaan, omaisten ja lääkärin kesken. Selvitysten mukaan rajoitettavat toimet ovat aina määräaikaista ja tarve arvioidaan viimeistään määräajan umpeuduttua uudelleen.

Aluehallintovirasto toteaa, että Tampereen kaupunki on toiminut käytettävissä olevien selvitysten perusteella kyseisessä asiassa asianmukaisesti eikä asia anna aihetta aluehallintovirastolle enempiin toimenpiteisiin.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perusteluosassa mainittujen lisäksi

Suomen perustuslaki (731/1999) 7 §, 9 §, 19 § ja 22 §

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 3 § ja 56 §

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 4 §, 8 § ja 9 §

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 21 §

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) 3 a §, 13 § ja 19–21 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen ei oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 §:n 1 momentin perusteella voi hakea valittamalla muutosta.

SALASSAPITO

Julkinen

LISÄTIETOJA

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Kirsi Harju, puh. 0295 018 535 tai kirsi.harju@avi.fi.

Ylitarkastaja Päivi Ahvenus

Ylitarkastaja Kirsi Harju

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

JAKELU JA SUORITEMAKSU

Tiedoksi	Tampereen kaupunki, sosiaali- ja terveystalvelujen palvelualue, ikäihmisten palvelut
Suoritemaksu	Maksuton
Jakelu	Oriveden kaupunki Tampereen kaupunki, Särkänkodin toimintayksikkö, johtaja Tea Kärnä, tea.karna@tampere.fi, jota pyydetään saattamaan annettu päätös Särkänkodin henkilöstön tietoon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Tämä asiakirja LSSAVI/11038/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/11038/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ahvenus Päivi 05.01.2022 15:42

Esittelijä Harju Kirsi 05.01.2022 14:58